Austerlitz

Op ten minste twee plekken heb ik gelezen dat ik dit boek van Sebald eens moest lezen. Ik weet niet meer waar ik dat las en ik herinner me ook niet meer waarom het boek werd aangeraden. Misschien was ik allemaal boeken aan het lezen over het begin van de twintigste eeuw. Het is een heel wonderlijk boek en het heeft ook een link met een film die ik een jaartje geleden op TV zag: *One Life* met in de hoofdrol Anthony Hopkins. De film is gebaseerd op het leven van Sir Nicholas Winton, een joodse man die kinderen uit Praag heeft gehaald en naar Groot-Brittanië heeft gebracht om hen te redden uit de handen van de nazi's.

De ik-figuur ontmoet in het station van Antwerpen een man, Austerlitz, die hij later trouwens vaker tegenkomt en spreekt en ook weer opzoekt in Parijs, Londen of Antwerpen. Austerlitz was in de jaren voor Tweede Wereldoorlog een joodse jongen in Praag. Toen hij viereneenhalf jaar oud was is hij met de trein uit Praag naar Wales vervoerd en in een kinderloos domineesgezin verder opgegroeid. Hij komt er later pas achter dat hij deze tocht heeft gemaakt als een van de kinderen van de kindertransporten van Sir Winton.

Gaandeweg vertelt Austerlitz in fasen hoe hij op zoek is gegaan naar zijn identiteit. In Praag ontmoet hij zijn vroegere buurvrouw die vaak op hem heeft gepast. Zijn moeder, een zangeres, blijkt naar Theresiënstadt getransporteerd. Zijn vader was al naar Parijs gevlucht voordat Praag werd afgesloten door de Duitsers. Austerlitz probeert ook meer over zijn vader te weten te komen maar dat krijgen we uiteindelijk niet te horen.

Het merkwaardige aan dit boek is dat de ik-figuur het hele boek door telkens zegt: vertelde Austerlitz, vervolgde Austerlitz, aldus Austerlitz etc. Voortdurend krijg je het idee, dat het allemaal echt gebeurd is en dat Austerlitz echt heeft bestaan. De kern van het boek is dat Austerlitz al van kinds af aan niet weet wie hij is en waar hij bij hoort. Als Tsjechisch sprekend joods kind terechtkomen bij saaie protestanten in Wales, op kostschool pas zijn echte naam te horen krijgen, bij zijn buurvrouw/oppas zoeken naar zijn verleden, zoeken naar beelden van zijn moeder op films en in archieven: de puzzelstukjes worden nooit een geheel.

Geen meesterwerk maar wel gaan lezen!

Hieronder nog een citaat van de vader van Austerlitz, Maximilian. De parallel met onze tijd is wel heel treffend.

> ... blinde zucht tot verovering en vernietiging, waarvan het brandpunt het magische woord duizend was, dat de rijkskanselier, zoals je op de radio kon horen, in zijn redevoeringen voortdurend herhaalde. Duizend, tienduizend, twintigduizend, duizendmaal duizend en nog eens duizenden, dat was het loflied op hun eigen grootheid dat er bij de Duitsers met die hese stem in werd gepompt. En toch, zei Věra, zo vervolgde Austerlitz, was Maximilian geenszins van mening dat het Duitse volk het ongeluk ingejaagd was; volgens hem had het zichzelf fundamenteel opnieuw geschapen en deze perverse vorm aangenomen vanuit ieders persoonlijk verlangen en de gevoelens die in de gezinnen werden gekoesterd, en vervolgens had het de nazibonzen, die Maximilian zonder uitzondering warhoofden en luilakken vond, voortgebracht als symbolische exponenten van de eigen innerlijke roerselen.

Info

Op Literair Nederland
Schrijver
Sebald, W.G.
Jaar uitgebracht
2001
Jaar gelezen
2024
Genre
Fictie